
MINLJIVOST POGLEDA / KRHKOST BITI

mentorji

prof. mag. Tanja Pak, UL ALUO
lekt. dr. Mateja Gaber, UL FF
prof. Luka Juhart, UL AG
doc. Steven Loy, UL AG

študenti

UL ALUO

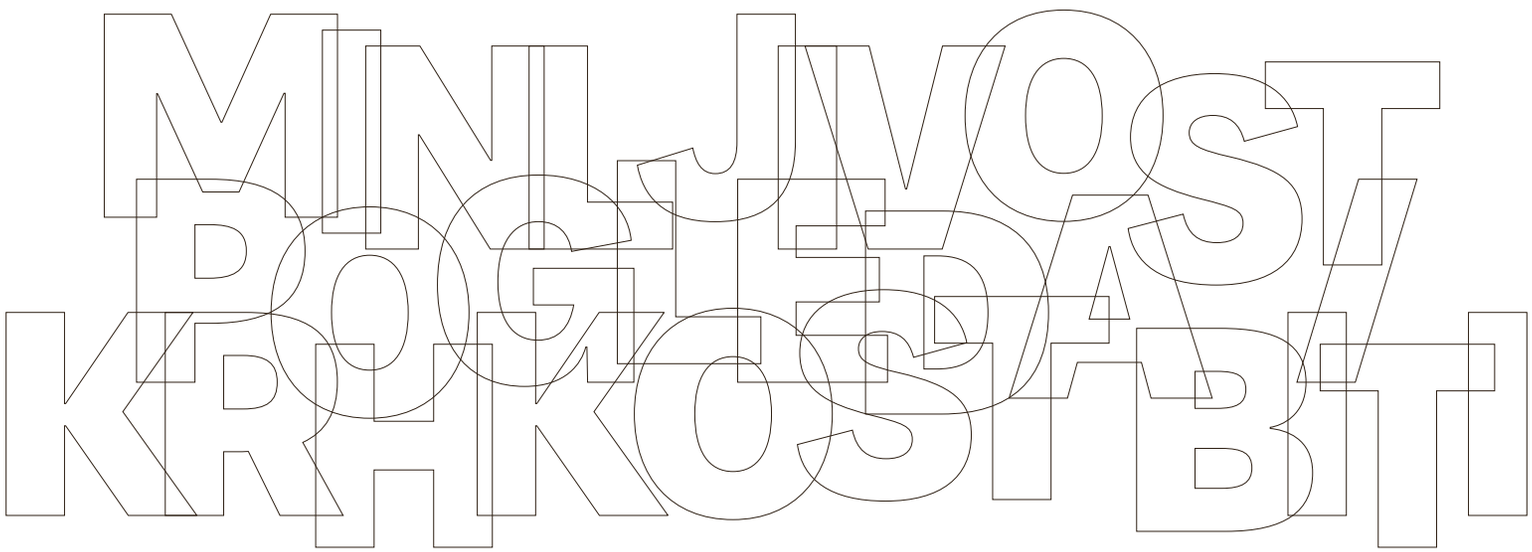
Neža Mia Andlovic
Zarja Burkeljc
Nina Stella Cecowski
Tamara Ćirović
Luna Humar
Jasna Ivačič
Timotej Kuk
Maja Logar
Maja Lombar
Maja Miklavc
Hana Ošep
Brina Režek

UL FF

Anja Glišović
Sara Gartnar
Zoja Valh
Noemi Aina Virtič
Soledad Vagner
Zala Žnidaršič Čuk

UL AG

Hana Režek
Hannah Kleinheinz
Zala Zarja Mesec
Lovro Drofenik
Živa Kralj
Zala Zarja Mesec
Đurdija Todorović
Angelina Orlova
Simon Vene
Anđela Zec

UL ALUO, Ljubljana, 2026

I M P R E S U M

Založila: Akademija za likovno umetnost in oblikovanje, 2026
Uredili: Tanja Pak in Mateja Gaber
Jezikovni pregled: Mateja Gaber
Oblikovanje in prelom: Roman Ražman, UL ALUO
Fotografije: Žiga Gorišek
Tisk: Matformat

Elektronska izdaja

Projekt je podprl Svet za umetnost Univerze v Ljubljani.

Pod mentorskim vodstvom prof. mag. Tanje Pak, lekt. dr. Mateje Gaber, prof. Luke Juharta in doc. Stevena Loya so študenti in študentke razvili performanse in umetniške instalacije, ki povezujejo likovno umetnost, glasbo, umetnostno zgodovino in literarno refleksijo. Tak pristop presega klasični model umetniškega izobraževanja in vzpostavlja okolje, v katerem se teoretsko znanje in praktično ustvarjanje zlivata v celovito umetniško izkušnjo. Interdisciplinarno sodelovanje omogoča študentom in študentkam, da prepoznajo kompleksnost umetniškega izraza, razumejo različne ravni interpretacije ter razvijajo sposobnost komunikacije med različnimi umetniškimi jeziki.

Zahvala
Iskrena hvala kolegom, prof. dr. Mateji Gaber s Filozofske fakultete in prof. Mihi Juhartu ter Stevenu Loyu z Akademije za glasbo, ki so se skupaj z nami poglabljali v vprašanja krhkosti. Sami nikoli ne bi zmogli tako temeljito, prodorno, a obenem občuteno seči v njene razsežnosti in tančine.

Topla hvala g. Branetu Volkarju iz Galerije Zala, ki nas je prijazno sprejel in gostil v osrčju Ljubljane ter odprl vrata iskrivim mislim, občutljivim odzivom in koprnečim zvokom mlade generacije.

Srčna hvala Zdravilišču Rogaška, ki nam je na široko odprlo veličastno Kristalno dvorano Grand Hotela Rogaška Slatina, da smo v največjem sjaju prepletli svoje misli, besede, zvoke in odseve.

—

CIP - e publikacija
Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 305617667
ISBN 978-961-7009-59-0 (PDF)

Minljivost pogleda / Krhkost biti

prof. mag. **TANJA PAK**,
Akademija za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani
vodja projekta

V svojem umetniškem delu se že vrsto let vračam k vprašanjem krhkosti, minljivosti in neoprijemljive meje med prisotnostjo in odsotnostjo. Zanima me tisti komaj določljivi prostor med biti tukaj in biti že nekje drugje. Trenutek prehajanja, ko nekaj še obstaja, a se že izmika. Kako izraziti nekaj, kar nima jasnih meja? Kako dati materialno prisotnost občutju, spominu, nečemu, kar je v svojem bistvu nematerialno?

S temi vprašanji je neločljivo povezano razmišljanje o času. Ne toliko o času, ki ga lahko merimo, izmerimo, temveč o njegovem subjektivnem doživljanju. O spominu, v katerem se čas nalaga v plasti, kjer se podobe prekrivajo, izgubljajo jasnost in dobivajo nove pomene. Kar je minilo, ni nujno izginulo. Nekje v nas nalegajo plasti minulega, a se nenehno prepletajo in spreminjajo. Prepleta in spreminja se tudi naš pogled na vse, kar je bilo, kar je in na nas same.

Steklo se tem neoprijemljivim razmerjem približuje skozi material, svetlobo in prostor; neulovljivo poskuša ujeti vsaj v misel ali občutek. Njegova posebnost je prav v navideznih nasprotjih. Je fizično prisotno, a lahko skoraj povsem izgine. Razkriva in zakriva, prepušča pogled in ga hkrati vrača v odsevu. Svetloba prehaja skozenj, se lomi, razpršuje, ustvarja podobe, ki se z našim gibanjem in menjavami svetlobe nenehno spreminjajo. Meja med materialnim in nematerialnim, med resnično in navidezno podobo postaja nejasna. Steklo tako razumem predvsem kot medij, s katerim lahko raziskujemo tisto, kar se izmika neposredni upodobitvi. Ne zanima nas zgolj objekt sam, temveč tudi prostor, ki ga vzpostavlja, in izkušnja, ki jo v njem doživi gledalec.

Dolgo so moja raziskovanja izhajala iz intimnega prostora osebnih občutij, in iskanja izrazov različnih oblik ranljivosti in samosti. Iskala sem jih v prostranstvih puščav, na Islandiji in nazadnje v visoki Arktiki. Tam, na osemdesetem vzporedniku, sem čas prvič občutila skoraj fizično. Starodavni led se je lomil z ledenikov, odnašalo ga je v morje, kjer se je talil in izginjal. Nekaj, kar se je zdelo skoraj večno, se je razkrilo kot pretresljivo

krhko. Kar je nastajalo tisočletja, lahko izgine v času enega samega človeškega življenja. Moja intimna vprašanja o krhkosti, minljivosti in izginjanju so nenadoma postala neločljiva od krhkosti sveta samega.

Kje je meja med tem, kar še obstaja, in tistim, česar skoraj ni več? Kdaj smo še tukaj in kdaj že skoraj ne več? Ne le kot posamezniki, temveč kot del družbe, narave in občutljivega ravnovesja, v katerem obstajamo.

Iz teh razmišljanj je nastal tudi projekt Minljivost pogleda / Krhkost biti. Želela sem, da vprašanja, ki me spremljajo v lastnem umetniškem raziskovanju, postanejo izhodišče za širši ustvarjalni dialog. Ne kot vnaprej določena vsebina ali način izražanja, temveč kot odprto polje raziskovanja, v katerem lahko vsak študent izhaja iz lastnih izkušenj, razmišljanj in občutljivosti. Krhkost namreč ni le lastnost materiala, tako kot minljivost ni zgolj vprašanje časa. Obe se dotikata našega odnosa do sebe, drugih in sveta, razumevanja prisotnosti, trajanja, spreminjanja in izginjanja.

Posebej me je zanimalo, kako se lahko ta vprašanja razvijajo v dialogu različnih umetniških področij. Steklo, poezija in glasba imajo vsak svoj izrazni jezik, vendar se na različne načine dotikajo podobnih razmerij med časom, prostorom, prisotnostjo in odsotnostjo. Glasba obstaja v trajanju, zvoku, ki izzveni, in tišini, ki mu sledi. Literatura skozi besedo odpira prostor spomina, občutij in tistega, kar ostaja neizrečeno. Steklo skozi svojo materialnost, prosojnost in odnos do svetlobe vzpostavlja podobe, ki se spreminjajo z vsakim novim pogledom. Zanimalo me je predvsem, kaj se lahko zgodi v njihovem srečevanju, ko se posamezni izrazi ne podrejajo drug drugemu, temveč vsak s svojo specifičnostjo prispeva k skupni izkušnji.

Kot umetnici in mentorici mi je pomembno, da študenti skozi ustvarjalni proces razvijajo lasten odnos do vprašanj, ki jih raziskujejo. Da materiala ne razumejo zgolj kot sredstva za oblikovanje, temveč kot del mišljenja in izražanja. Da se skozi raziskovanje učijo opazovati, dvomiti, preizpraševati in odkrivati povezave, ki niso nujno očitne. V tem vidim bistvo umetniškega raziskovanja in eno pomembnejših razsežnosti umetniškega izobraževanja.

Razstava združuje različne osebne interpretacije skupne teme. Ne išče enotnih odgovorov in ne ponuja enoznačnega pogleda na krhkost in minljivost. Prav različnost študentskih pristopov odpira nove možnosti razumevanja in doživljanja vprašanj, ki so nam vsem skupna, čeprav jih vsakdo doživlja drugače.

O minljivosti, krhkosti in še čem

dr. **MATEJA GABER**,
Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Anton Aškerc
Čaša nesmrtnosti

»Kadar ob smrtni uri duša
stopi človeku do grla ...
kdo mu ponudi čarovne pijače,
da bi ga otel? ...«

Koran, sura 75.

Turban pisan diči ruso glavo,
damaščanka mu visi ob boku.
Knjiga sveta je pred njim odprta –
koran čita mladi Abduraman,
koran čita, suro baš o smrti,
in o smrti in življenju večnem.
Svetel dan mu sije skozi okno,
krasno jutro v izbo se smehlja mu,
jasno jutro, dete vesne mlade,
ali v duši jasno ni kalifu.
»Težke misli misli Abduraman! ...
Smrt! Že zopet duha obletavaš,
vešča črna misel nevesela?
Smrt? Umreti! – Moram li umreti? ...
Allah, v srcu vžgal ti čut ljubezni,
glavi vdihnil si duhá modrosti,
meč oblasti dal si roki moji!
Glej kako naj ločim od ljudi se!
Veže nanje me ljubezni spona!
Glej kako naj misliti prestanem?
V duhu nosim svet in – tebe, Allah!
Glej, kako naj z mečem se razstanem!
Najzvestejši mi je on tovariš ...«

V težkih mislih je kalif kordóvski!
V težkih mislih tri pozove k sebi:
Zove k sebi Hákima, zdravnika,
zove k sebi Sófra, čarovníka,
zove k sebi derviša Rašída.

Stopi predenj prvi, Hakim, lečnik.

»Ni li leka zoper smrt na sveti?
Duh čemú nam in čemú so vede? –
Morabiti – večno čem živeti!«

»Jasni emir, sonce zemlje španske!
Srečen sem, da smem pred tabo stati!
Moč veliko ima znanost naša,
ali vsakdo večnosti ni – vreden! ...
Tí nastrezi si v kristalni čaši
rose v polju, predno sonce vzide,
stôpi v rosi biserov mi morskih,
pij pijačo mojo juter sedem ...
Večno živel bodeš, emir jasni!«

Jedva svita dan se nad Kordóvoj,
s čašoj v roki spe kalif iz mesta.
V polje ide, predno sonce vzide,
roso streže v čašo si kristalno.
S polnoj čašoj v grad se svoj povrne,
vrže vanjo biserov peščico;
čaka, čaka na čarovno pitje,
ali biser ne stopi se v rosi!

In že stopi predenj Sofer slavni.
»Svetli emir, muslimanov dika!

Neumrlost dati če ti Sofer.
Mnogo more veda res zdravniška –
vse premore veda čarovníška,
alkimija, sveta veda naša! –
Glej je čaše, ki nesmrtnost daje!
Pij zdravilo njeno čudodelno,
pij zlató, v tej čaši raztopljeno –
pij iz kupe moje si nesmrtnost!«

»Sam poskusi jo poprej, pijačo!
Nagni krepko, Sofer moj učeni!«

»Svetli emir, čaša ta ni zame –
tí edini ...!«

»Sam poskusi prvi!
Naj pijače vidim prej učinek!«

Dvigne Sofer kupo svojo k ustom,
a kalif nad Sofrom damaščanko.
»Glejmo, je li pitje tvoje pravo!« –
Abduraman mu odrobi glavo.

Stopi predenj stari Ali Rašid.

»Najmodrejši si v Kordóvi, serec?
Čuj, povej mi in skrivnost razjasni:
Ni li leka zoper smrt na sveti?
Mora biti – večno čem živeti!«

Dvigne roko stari Ali Rašid,
derviš stari v halji siromaški,
siva brada mu do pasa pada –
dvigne desno pa kalifu reče:

»Leka iščeš, mladi Abduraman,
leka rad bi, ki nesmrtnost daje,
pil zdravilo, ki ti večnost daje?
Iskal leka takega pri vračih,
iskal že si ga pri čarodejih –
prevarili pa so vsi te kruto ...
Sam imaš jo, čašo čarodejno,
sam naredi pitje si nesmrtno!
Čaša tvoja je – življenje tvoje!
Sam napolni z večnosti jo lekom!
Čaša tvoja je življenje tvoje.

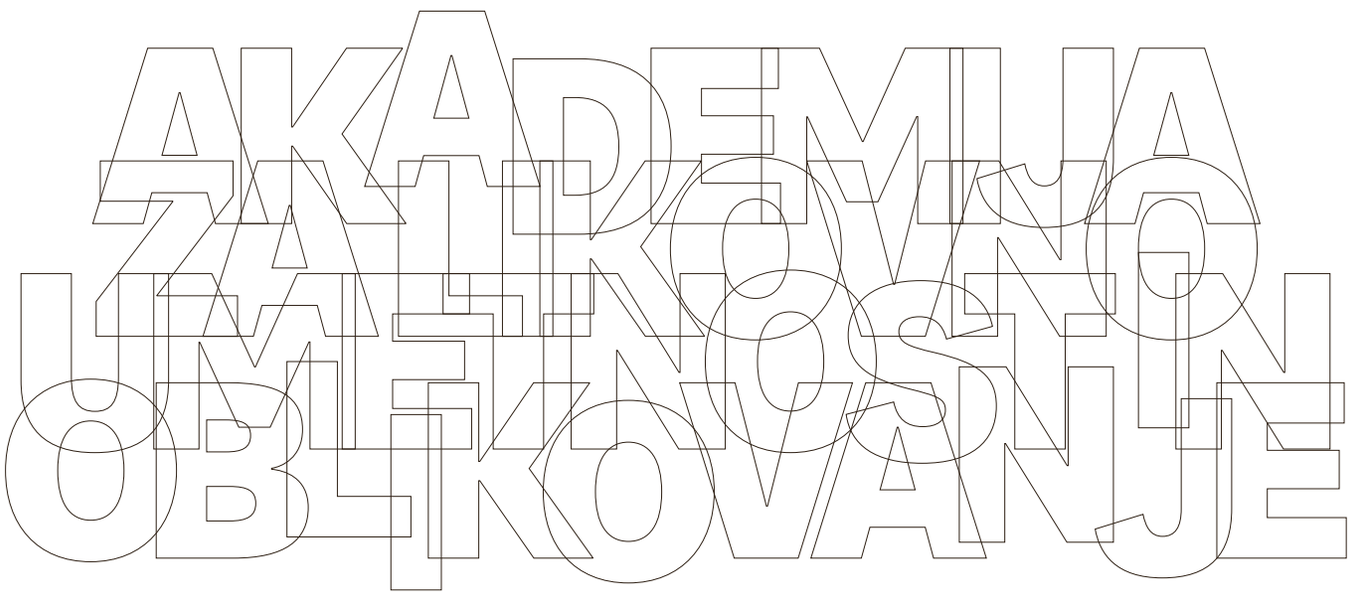
Vlivaj vanjo vsak dan dela dobra,
dela slavna za rojake svoje,
za rojake in za domovino!
Zlega čina pa ne ena kaplja
v čašo níkdar ti ne kani toto!
Prej ne nehaj vlivati v posodo,
dokler polna ti ne bo do roba,
dokler polna čisto ni do – groba!...
Truplo tvoje čas strohni v gomili,
ali čaša tvojih del ostane!
Narod tvoj bo pil iz čaše tvoje,
s pitjem njenim bode se napajal –
v delih svojih živel sam boš večno!...«

Knjiga sveta je pred njim odprta,
a ne čita mi kalif Korána,
zre za starcem, ki čez prag odhaja,
zre za njim, sam sebi si šepeče:
»Ta utegne biti čaša prava,
čaša tvoja, modri Ali Rašid!«

Ni naključje, da sem za uvodno pesem k pričujoči razstavi *Minljivost pogleda / Krhkost biti* izbrala *Časo nesmrtnosti* nesmrtnega Antona Aškerca. Ne samo pesnik, temveč skoraj sleherni se v nekem trenutku življenja zave, da je minljiv, njegovo življenje pa ni nič manj kakor krhko steklo, ki se lahko vsak trenutek razbije. Razbijajo, razdrobijo in krušijo se že mladostne sanje in mladostna nedolžnost, pričakovanja, a če razmišljamo v Schillerjevem duhu, lahko prav zaradi razbitega mladostniškega pričakovanja zrastemo v zrelega in odgovornega človeka. Morda nas kdaj prevzame tesnoba, morda obžalovanje, da nismo storili vsega, kar smo si kot mladi želeli in zastavili. Nekateri postanejo otožni, saj je življenje vendar lahko tako lepo – zakaj se stvari končajo, trenutki minejo? Čeprav se zavedamo lastne minljivosti in umrljivosti, *in ravno zato, ker se ju zavedamo*, imamo v sebi neki notranji poriv, da za seboj puščamo sledove, ki bodo zanamcem pokazatelj o naši navzočnosti na Zemlji. To so lahko dobra dela, kot predlaga Aškerc, lahko je umetnost, ki se zdi najboljša podstat, da minljivo spremeni v neminljivo. Zanjo minljivost in krhkost življenja nista pomanjkljivost, ki bi nas pahnila v brezdelje in žalost, temveč fundamentalna lastnost in nujna hrana.

Umetniške skulpture iz stekla in zapisi mladih študentk in študentov usmeritve Steklo na smeri Unikatno oblikovanje Akademije za likovno umetnost in oblikovanje, Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo Filozofske fakultete ter Glasbene akademije Univerze v Ljubljani so majceni (stekleni?, besedni?, glasbeni?) drobci nečesa večjega, za kar se še ne ve, ali bo minljivo ali neminljivo, zagotovo pa bo to majhna sled, ki žlahtni naš tukaj in zdaj.

A K A D E M I J A Z A L I K O V N O U M E T N O S T I N O B L I K O V A N J E

AKADEMIJA
ZA KOVNO
UMETNOST IN
OBLIKOVANJE

ZARJA BURKELJC
Krhkost identitete

Pri ustvarjanju tega dela sta me zanimali zlasti posameznikova identiteta in duševna moč. Ali se vsi rodimo z že določenim poslanstvom in prihodnostjo? Kaj se zgodi, ko nekaj pride vmes – se človek lahko pobere, ko mu življenje meče polena pod noge? Se lahko situaciji prilagodi in jo obrne sebi v prid?

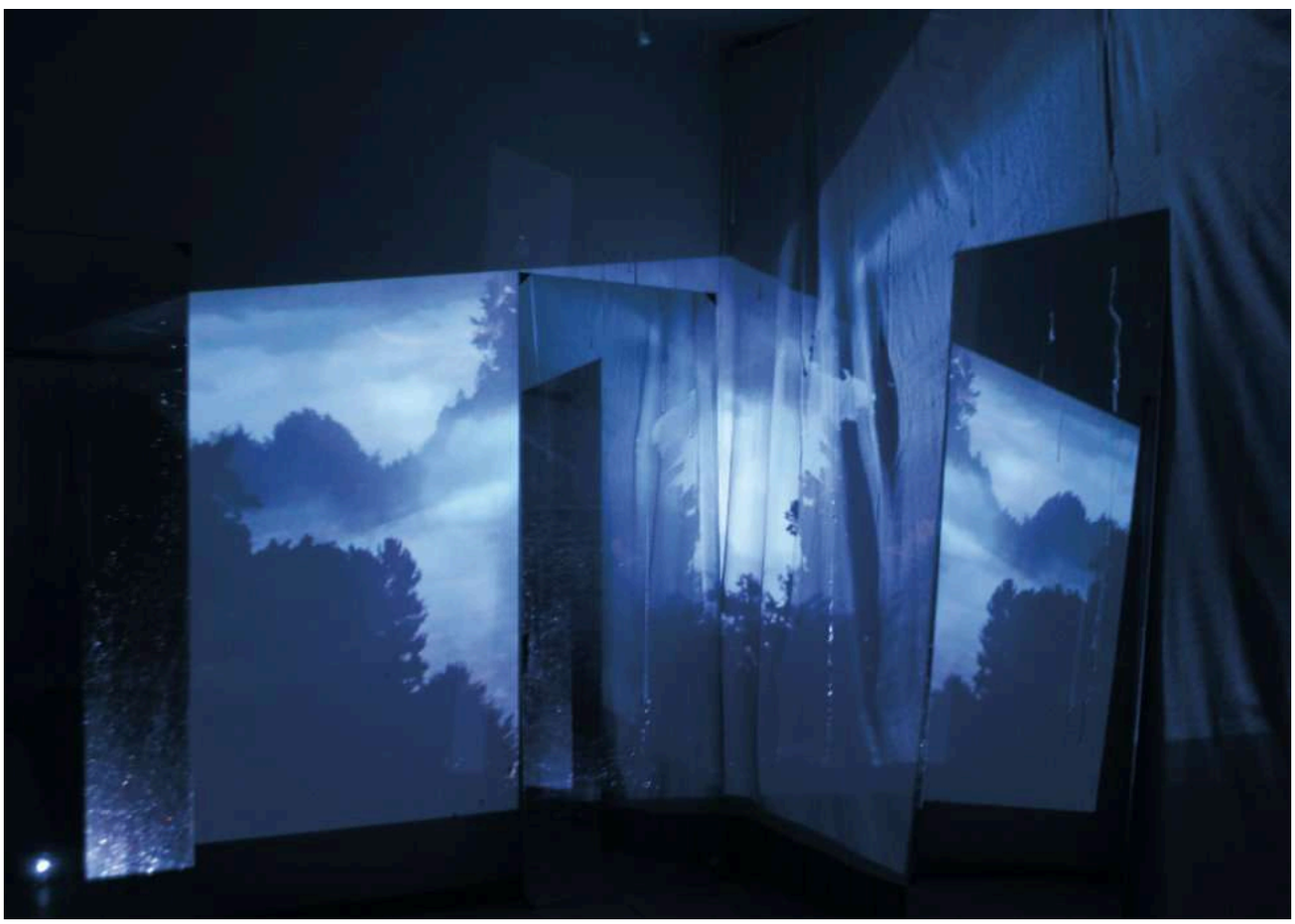
MAJA MIKLAVC

Atmosfera taljenja

Kaj ostane od naših izkušenj?
Atmosfera taljenja je prevod spominov v podobe, zvok in prostor. Izhajam iz lastne izkušnje soočanja s travmo, ki jo razdelim na pet faz: potlačenje, pok, derealizacijo, podoživljanje in sprejemanje. Vsako fazo predstavim z videom, v katerem na podlagi odnosov med telesom, steklom in naravo prikažem, kako sem v posamezni fazi doživljala sebe in svet. Video se v končni postavitvi razširi po prostoru in ustvari atmosfero celotne izkušnje, v katero se lahko vstopi in izkusi z več čuti. Ogledala raztegnejo in fragmentirajo projicirane podobe podobno, kot so spomini v nas shranjeni kot skupek preoblikovanih vtisov, ne kot linearna zgodba. Delo tako vzpostavlja niz prevodov: spomini postanejo podobe, podobe prostor, prostor pa izkušnja gledalca. Skozi te prehode se prvotna izkušnja spreminja, prepiše v nekaj novega in subjektivnega.

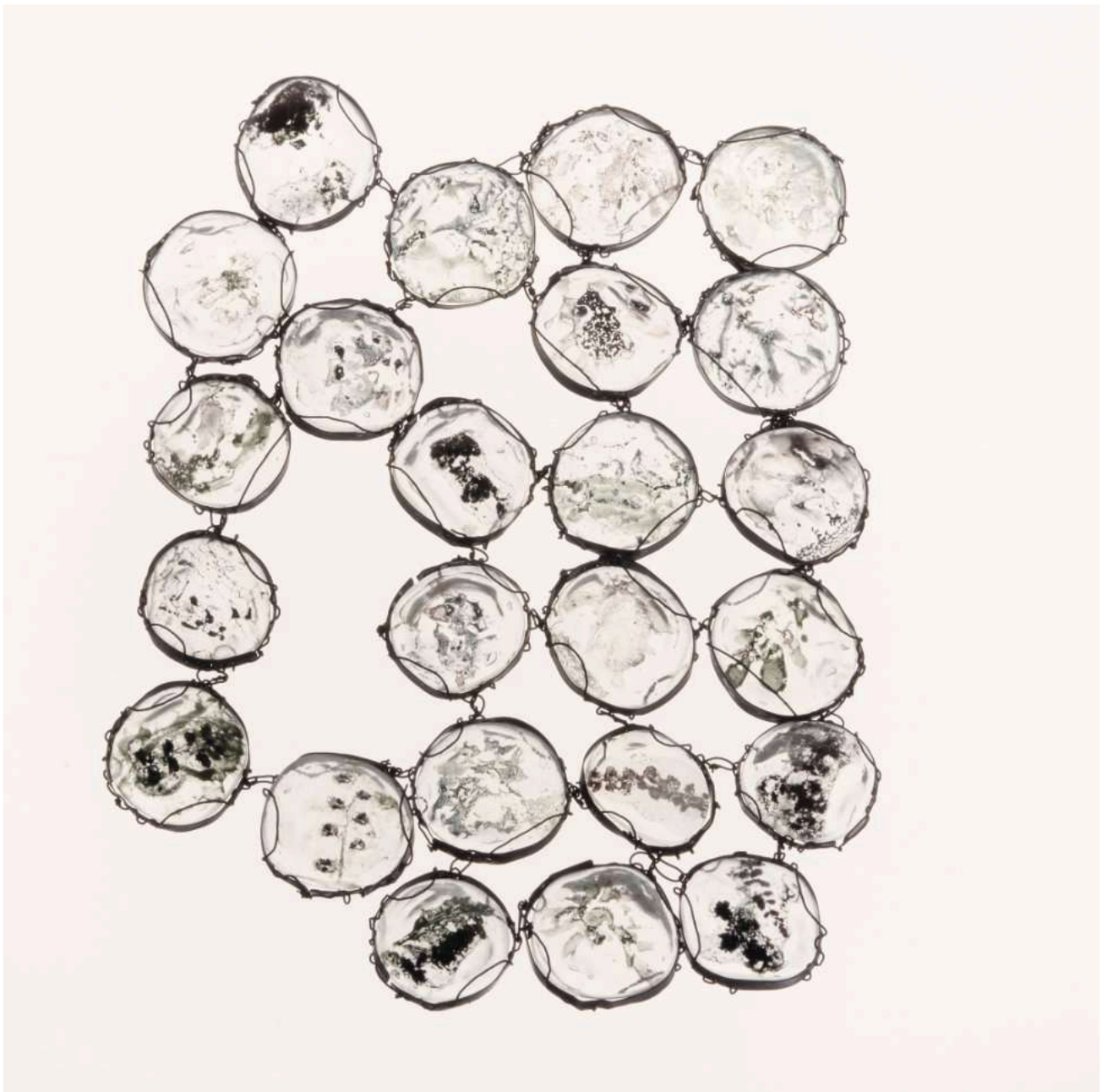

NEŽA MIA ANDLOVIC

Podobe časa s pigmenti, ujete v stekleni odeji

Čas neprekinjeno teče, zato nas nenehno opominja na lastno krhkost in minljivost. Zavedanje njegove minljivosti lebdi nad nami kot odeja. V delu so predstavljeni ujeti fragmenti preteklosti – kot krhki in bežni spomini. Steklo postane prostor, v katerem se trenutek ustavi. Rastlinski odtisi spominjajo na sledi nečesa, kar je nekoč obstajalo. Delo postavlja vprašanje: »Kam odidejo dnevi preteklosti in kaj ostane za njimi? Morda le nejasni obrisi spominov, ki skušajo ohraniti tisto, kar je v svojem bistvu minljivo?«

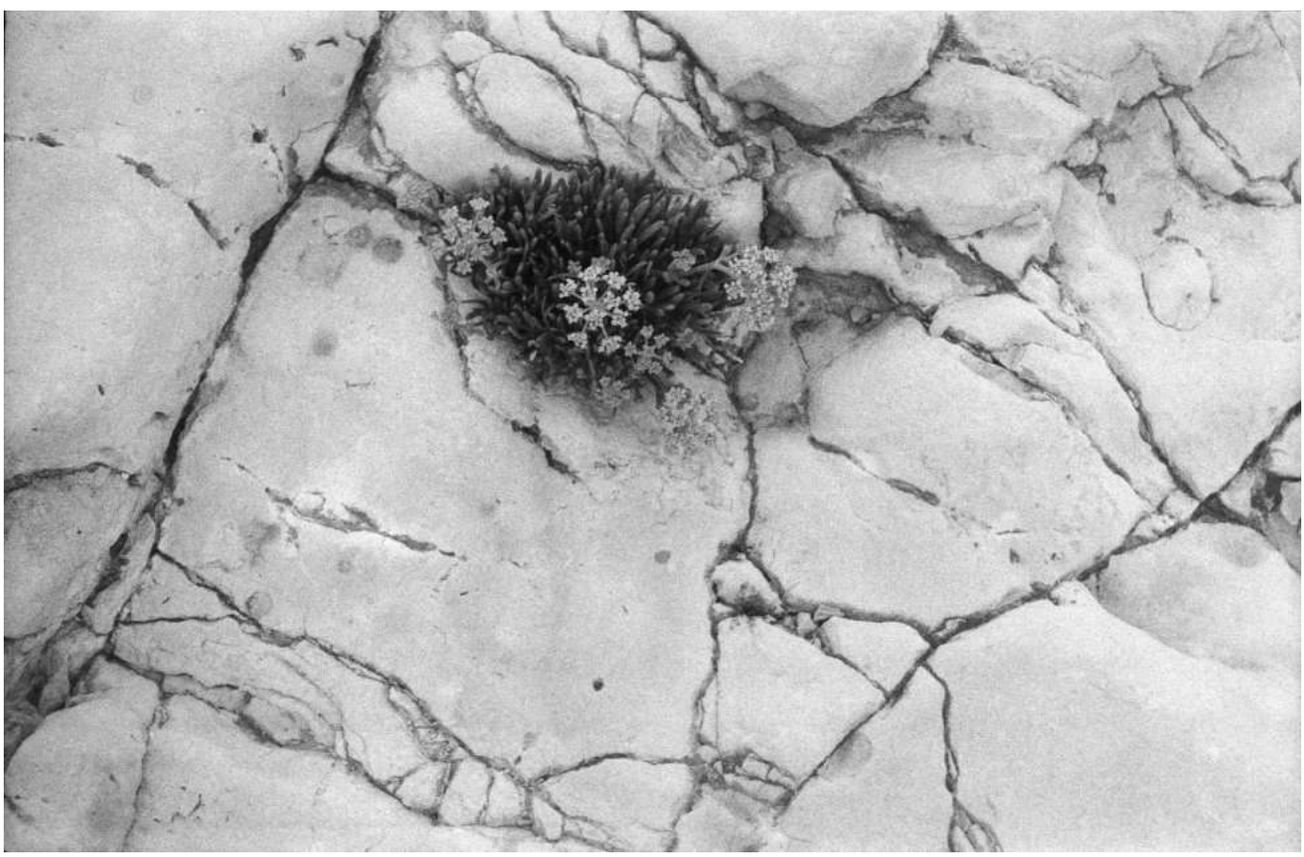

HANA OŠEP

Pogled v trenutek

Serija črno-belih analognih fotografij, nastalih med poletjem, raziskuje krhkost, ranljivost in minljivost trenutka. Motivi narave razkrivajo spontane, bežne prizore, ujete v času. Fotografija na stekleni plošči ohrani trenutek, ki bi sicer izginil, steklo kot material pa ji podarja trajnost. V prepletu minljivega pogleda in obstojnega nosilca se odpira razmislek o minljivosti življenja ter trajnosti *biti*.

JASNA IVAČIČ / NINA STELLA CECOWSKI

Belo je cvetje rdeče tradicije

Instalacija se navezuje na najin pogled na tradicijo in odnos družbe ter posameznika ter na njen pomen. Z razumevanjem tradicije spoznavamo samega sebe, svoje korenine, kar nam s pomočjo znanja naših prednikov omogoča razvoj. Inspiracijo za delo nama predstavljajo ženske, ki so soustvarjale tradicijo, vendar za svoje delo niso bile prepoznane, čeprav so ključnega pomena za ohranjanje slovenske kulture. Njihova imena so pozabljena, njihova dela pa še vedno bogatijo našo kulturno dediščino.

LUNA HUMAR

Deziluzija

Razmišljala sem, kako predmeti, bitja in prostori, ki živijo zgolj v našem spominu, obstajajo drugače, kot jih sami doživljamo v sedanjosti. Kot motiv dela sem si izbrala hišo, v kateri sem odraščala. V njej sem živela med prvim in četrtim letom starosti, zato se je ne spominjam kot celote, temveč skozi dogodke in občutke, ki so se v njej odvijali. Ko sem čez več let ponovno imela priložnost videti stari dom, ta ni bil to, kar sem si zapomnila. Zdaj je bil videti kot katerakoli druga hiša – brez veselja in duše, ki sem ju v mislih navezovala z objektom.

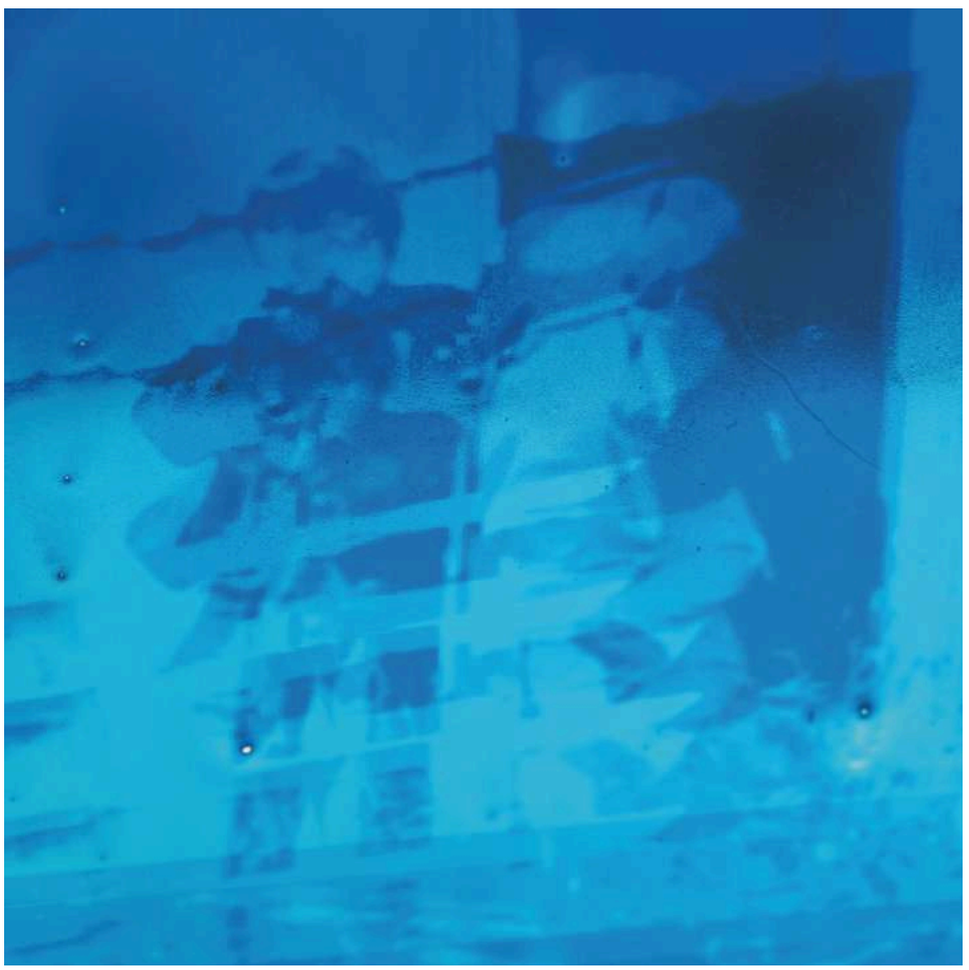

TAMARA ĆIROVIĆ

Brez naslova

V svojem delu raziskujem krhkost skozi minevanje in kroženje časa ter njen vpliv na fizični in metafizični svet. Instalacija naj bi že na prvi pogled prikazala, kako se sčasoma oblikujejo in prepletajo spomini ter čustva. Obstaja tanka meja, ki varuje resničnost in sedanjost pred zdrsom v brezno. Ob osrednji temi sem raziskovala tudi fizični odnos med steklom in peskom – kako eden oblikuje drugega – ter odnos med dušo in zemljo.

MAJA LOMBAR

Krhkost in minljivost sveta

Osamljeni smo, zato osebno (pre)malo rastemo v zvitem svetu. Izkušnje nam pomagajo plast ranljivosti odebeliti in pripraviti na pravi čas. Včasih je treba vrtnici dobesedno odtrgati trnje in steblo, zato da zaživita njena lepota in dobrota cveta.

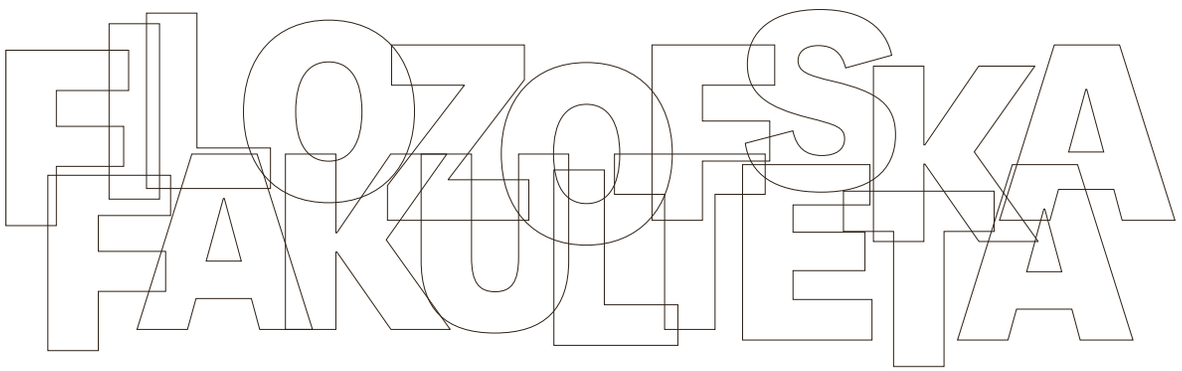
Nujno imejte odprte oči za vsako bitje! Naša beseda je prevečkrat grozna. Živali nas naučijo, da ljubezen prihaja iz dejanj, ne besed. Ljudje pa to izrabljamo in jim škodujemo.

Srce naj se nam ne topi za novo, morda boljše življenje, ampak naj prižge zvestobo, ki poziva k miruljubnosti.

F I L O Z O F S K A F A K U L T E T A

FILOZOFSKA
FAKULTETA

ZALA ŽNIDARŠIČ ČUK

Belo je cvetje rdeče tradicije

Belo je cvetje
rdeče tradicije
smrtne pomladi

Morda je okno?
Šivam odprte rane
zaprte krste.

Temačna zarja
Menda zdaj le končana -
In izumrla.

–

ANJA GLIŠOVIĆ

Prva pesem

kam odidejo pozabljene obljube,
če se ne spomnim obraza
prijateljice iz otroštva?
enkrat sem ji rekla,
da bova za vedno skupaj,
vendar sva se zdaj obe preselili iz kraja,
kjer sva nekoč ustvarili
kraljestvo otroških sanjarij,
kjer sva obe nosili kroni,
skovani iz domišljije
in hrepenenja po bogastvu,
ki se je imenovalo prijateljstvo.

kam odidejo neuresničeni načrti,
če je čas tako hitro minil
in z njim tudi priložnost,
da naredimo vse,
kar smo si nekoč želeli?
izbrisala sem njegove telefonske številke,
ker vem, da me nikoli več ne bo poklical,
ampak kaj pa najine želje,
ki še vedno živijo v najinih srcih,
čeprav ne govoriva več?

kam so izginili dnevi brez skrbi
in zakaj jih imam le v spominu?
včasih se sprašujem,
ali je čas zlobni gospodar
in ali mi bo enkrat dovolil,
da spet zavrtim svoje življenje
od samega začetka
in pustim, da teče
tam, kjer mi je lepo.

preteklost se komaj sveti skozi umazana očala
odraslega življenja,
nostalgija pa je kot bolezen,
vendar zdravila še vedno niso iznašli.
počasi me bo ubila in pokopala v vrtu
pred staro hišo,
kjer sem nekoč živela
in si ustvarjala spomine,
ki jih bom potem lahko uprizorila
le na odru svojih hrepenenj,
saj je na prizorišču mojega življenja
preteklost vedno na sporedu.

Druga pesem

čas se je ustavil
na izbledeli fotografiji
otroštvo je ujeto
na starem papirju

fotoalbumi so passé
spomine pa bi vsak
najraje zavrtel nazaj
in se vrnil v čas
ko smo bili majhni
preden smo ugotovili
da enkrat ne bo več
tiskanih spominov
in da je minevanje časa
nepovratno

nekdo je napisal
datum na zadnji strani
v številkah so ujeta
nepozabna leta
vendar je težko dojeti
da je minilo že toliko časa

včeraj sem bila otrok
danes pa sem še vedno
otrok svoje matere
vendar me ne more več
držati v rokah

v albumu mojih spominov
se kopiči prah
težko je videti vsak obraz
ki je nekoč bil del
mojega otroštva
ostali so le dokazi
ujeti na štirikotnem papirju
čas pa je sežgal
vse ostalo

–

SARA GARTNER

Prva pesem

Razdrobljeni delci, raztreseni prašni deli,
kot da se prah dviga v tvoje oči
in tam ostaja
okus peska in pepela na jeziku spomina,
ki se ne zna umakniti.

Nekaj preteklega se vrača
skozi draženje,
skozi trenje,
skozi to,
kar ne zna več izginiti.

Razdrobljeni delci, raztreseni prašni deli.

V tvoje oči.

Ostajata pesek in pepel.

Nekaj preteklega.

.
.
.

V grlu se prevrne težka gmota prehoda,
kakor kamen, ki ni nikoli bil izgovorjen.
Rane se odpirajo,
luknje krvavijo, mrmrajo, skelijo,
kot da se telo spominja uda.

Črne linije skozi svetlobo se razprejo
in razkrijejo trpečo notranjost,
ki ni več cela,
ampak še vedno žari.
In duša – če ji lahko tako rečeš –
zacveti kot barvno steklo,
razbito v najbolj žive barve,
kot vitraž, ki ne drži več oblike,
ampak še vedno meče svetlobo.

Svetloba pade na novo preizkušnjo,
in nič v njej ni več nedotaknjeno,
samo še odsev.
Odsev, ki se ne zna več ustaviti.

Druga pesem

Drobna glaževina, pod noht zadrta
bolečina se preliva v tiho mrgolenje,
kot da nekaj drobnega tam še vzdihuje.
Majhna rdeča solza

P
A
D
E

na razbitino,
za hip jo naredi mehko, skoraj živo.
Oblikuje v krhko obliko z razprtimi robovi.
Tih pepel se dviguje iz nje
kakor koža, ki počasi pozablja svojo obliko,
skozi vročino se zvija
v živo oranžen plamen, ki drhti
kakor odprto tkivo v mraku.

Vdihni.
Izdihni.
In izpihni.

Dokler plamen ne začne utripati kot žila,
polna žgoče krvi,
dokler se iz njega ne oblikuje mehka želja.
Drobne kapljice padejo iz steklene paličice,
zažvenketajo v vetru
in iz sebe tiho izpustijo mali krik.
Skozi mrak se obešajo na luno,
podajajo se kot zvezde v tvojo vizijo,
zavedno ujete v obliko tiho,
v njeni mesečini,
kjer stvari počasi sešivajo skupaj kožo.

Tretja pesem

Nič ne sliši.
Vse presliši.

Besede stečejo mimo
Po nesmiselnih stihih
Plešejo, povijajo, razvijajo med sabo
Majhna praska se razprostre čez površino -
kot bela prazna žila čaka na pogon.

Začuti utrip udarca, kako polzi po njej,
kako se ta razliva vanjo
Z vročino se razleze, z mrazom utripne, v njem
utripne in pritisk požene.

Nato se kot trska, ki ne misli nate, zarije v
sapnik
Nato pade zlato krvava kapljica solze in začuti
težo udarec, ki odmeva čez površino.

Preliva.

Zariva v trdo odcedno površino,
Ki ni več samo površina,
Ampak nekaj, kar se z udarcem popolno
zadiha
Ta vleče se razvleče, skupaj steče skozi
razpoke zarije,
Kjer ogledalo se vedno stisne

In drget se povrne v trenutek.
Ko nič ne sliši.
In vse presliši.

Četrta pesem

Žarek svetlobe skoči iz sonca
in se razpre v tisoč majhnih slik.
Razcefrani žarki stečejo skozi prizmo,
se zlomijo, raztrgajo
in se pojavijo v tvojem očesu
kot razpeta rana.

Njena brezbarvna zapuščena praznina,
mrtva in obstala pod zemljo,
zastane v sebi,
kot telo brez diha, ki še vedno čaka gib.

Zbudi tisti nekdanji pogled, se odpre od
znotraj,
kot oko, ki se spomni, da je bilo nekoč videlo.

Iz korenin, ki se vijejo okoli prazne votline,
kjer so pljuča nekoč pela,
kjer je zvok življenja prihajal iz mehkih oblik,
ki so te razpirale od znotraj,
se dvignejo drobni cvetovi.

Rastejo skozi zemljo kot živci, ki nimajo več
telesa.
Od njih ostale le še smer.

Nad zemljo sijejo kot kresničke na pomladni
dan,
preveč svetle, preveč žive,
kot da svetloba boli, ko se jih dotakne dan.

V tišini pokajo, ko zacvetijo,
ujete v lastno veličino
kot nekaj, kar je preraslo svojo obliko
in zdaj ne ve več, kam z lastnim sijem.

–

ZOJA VALH (izbor odlomkov)

Sylvia Plath: ZRCALO

Srebrna sem in natančna. Nobenih predsodkov nimam.
Karkoli vidim, v hipu pogoltnem takšno,
kakršno je, ne da bi ovijal v tančico ljubezni ali sovraštva.
Nisem brezsrčna, samo resnicoljubna sem –
oko nekega neznatnega boga, četverokotno.
V glavnem razmišljam na nasprotni steni.
Rožnata je, posuta s pikicami. Tako dolgo že strmim vanjo,
da se zdi del mojega srca. A migota.
Obrazi in tema naju vedno znova ločijo.

Zdaj sem jezero. Nadme se sklanja neka ženska
in v mojih globočinah išče tisto, kar je v resnici.
Potem se obrne k onim lažnivcem, svečam in mesecu.
Vidim njen hrbet in ga zvesto odsevam.
Nagradi me s solzami in vitjem rok.
Veliko ji pomenim. Vedno znova prihaja in gre.
Vsako jutro mi prav njen obraz zamenja temo.
V meni je utopila mlado dekle in v meni se neka starka
dan za dnem dviga proti njej kakor strašna riba.

Charles Baudelaire: ZANIČ STEKLAR

Obstajajo značaji, ki so izključno kontemplativni in povsem neprimerni za dejanja, ki pa iz skritih in neznanih nagibov včasih vendarle ravnajo z naglico, za katero bi sicer nikoli ne verjeli, da so jo zmožni.

Tak človek, ki v strahu, da ga pri hišniku čaka neprijetna novica, ure in ure postopa pred vhodom in si ne upa vstopiti, človek, ki štirinajst dni ne odpre pisma ali se komaj po šestih mesecih odloči za korak, potreben že pred enim letom, tak človek včasih nepričakovano začuti, a ga neka nepremagljiva sila kot tetiva puščico sili v dejanje. Moralist in zdravnik, ki trdita da vse vesta, ne znata pojasniti, odkod te lene in poželjive duše nenadoma vzamejo tako blazno moč in kako je mogoče, da po eni strani niso zmožne storiti niti najbolj preprostih in potrebnih dejanj, po drugi pa v nekem trenutku najdejo poguma na pretek za najbolj nesmiselne in včasih tudi nevarne podvige.

Eden mojih prijateljev, najmirnejši sanjač, kar jih je kdaj bilo, je nekoč v gozdu zanetil ogenj, da bi kot je rekel, videl, ali se res vname tako hitro, kot ljudje nasplošno trdijo. Desetkrat zapovrstjo eksperiment ni dal rezultata. Enajstič je uspel še predobro.

Nekdo drug si je ob sodu smodnika prižgal cigaro, *da bi videl, zvedel, izzival usodo*, se prepričal, da zmore toliko moči, da bi se postavil, spoznal čar strahu – za nič, iz muhavosti, iz brezdelja.

Gre za neke vrste moč, ki izvira iz dolgočasja in sanjarjenja; in tisti, pri katerih se tako izrazito pojavlja, so največkrat, kot sem že rekel, med vsemi bitji najbolj ravnodušni in sanjavi.

Spet drugi, plašen do te mere, da poveša oči pred pogledi ali da mora zbrati vso svojo ubogo voljo za to, da vstopi v kavarno ali da gre mimo gledališke blagajne, v kateri se mu nadzorniki zdijo obdarjeni z veličastjem Minosa, Eaka in Radamanta[1], bo nepričakovano skočil za vrat starčku, ki gre mimo njega, in ga navdušeno poljubi pred zaprepadeno množico.

Zakaj? Ker... ker mu je bil njegov obraz tako neverjetno simpatičen? Morda; toda bolj upravičeno je domnevati, da niti on sam ne ve zakaj.

Tudi jaz sam sem bil večkrat žrtev takšnih stisk in zanesenosti, ki nas prepričujejo, da se v našo notranjost včasih splazijo posmehi Demoni in nas pripravijo do tega, da proti svoji volji izpolnimo njihove najbolj nesmiselne domislice.

Nekega jutra sem se zbudil zlovoljen, žalosten, utrujen do brezdelja in, kot se mi je zdelo, pripravljen, da storim nekaj velikega, neko sijajno dejanje. Na žalost sem odprl okno.

(Bodite prosim pozorni na dejstvo, da je mistifikatorski duh, ki pri nekaterih osebah ni plod truda ali premisleka, temveč nepredvidenega navdiha, v večji meri - pa čeprav le po starosti želje - odvisen od tistega za zdravnike histeričnega, za tiste, ki mislijo od zdravnikov histeričnega, za tiste, ki mislijo od zdravnikov malo bolje, pa od satanskega razpoloženja, ki nas brez možnosti upora sili v vrsto nevarnih ali neprimernih dejanj.)

Prvi človek, ki sem ga opazil na ulici, je bil steklar; njegov ostri, razglašeni krik je segel do mene skozi težki in umazani pariški zrak. Zakaj sem do tega siromaka začutil nič manj nenadno kot nasilno sovraštvo, ne bi znal povedati.

»Hej, vi!« sem zaklical in mu pomahal, naj pride gor. Pri tem sem brez zadovoljstva pomislil, da se bo mož, glede na dejstvo, da je soba v šestem nadstropju, stopnišče pa zelo ozko, pri vzponu gotovo namučil in na več koncih obtolkel vogale svoje lomljive robe.

Končno se je prikazal; radovedno sem si ogledal vse šipe in dejal: »Kaj? Nimate barvastih stekel? Rožnatih, rdečih, modrih? Čudežnih stekel, rajskih stekel? Kakšna predrznost! Postopate po siromašnih četrtih, pa nimate stekel, skozi katera bi vedeli življenje v lepših barvah?!«

In sem ga pahnil po stopnicah, kjer se je godrnjaje spotaknil.

Stopil sem na balkon in pograbil cvetlični lonček; in ko se je mož prikazal pri izhodu, sem po navpičnici spustil svojo bojno napravo na zadnji del njegovega tovora. Sunek ga je prevrnil, in pod seboj je pokopal vse svoje skromno prenosno bogastvo, ki se je razbilo s takim truščem, kot da bi strela sesula kakšno kristalno palačo.

In ves pijan od svoje norosti sem mu zaklical: »Življenje v lepših barvah! Življenje v lepših barvah!«

Te živčne šale niso nenevarne; pogosto se namreč dogaja, da nas drago stanejo. Toda kaj je mar za večnost pogubljenja tistemu, ki je za hip spoznal neskončnost naslade?

---

1 Sodniki v grškem podzemlju.

NOEMI AINA VIRTIČ

Vitraž/Cathédrale Notre-Dame de Reims

tako majhna se ob tebi zdim
a ne odvrnem svojega pogleda
čutim jo, čutim prisotnost mogočnega

previdno puščaš svetlobo v prostor
a silno predirajo tenki žarki
čutim jih, čutim, kako se zarezajo vame

mozaična slika me z vseh strani obdaja
a tako grobo strmijo vame mavrični vzorci
čutim jo, čutim, roko ki jo je ustvarila

Haiku 1
kot steklovina
tako lepa im drobna
zareže v prste

Haiku 2
potrpežljiva
vztrajna kot iz kristala
sveža razpoka

–

SOLEDAD VAGNER

**Njegov sijaj je enkraten in nikdar ne veš, kdaj ugasne,
vsa krhkost je ujeta v enem samem dotiku časa, kakor naše življenje,
ki mine kot včerajšnji dan ...**

Sredi temnih pohorskih gozdov, kjer je nekoč odmevalo pokanje lesa ob sekanju dreves, smrek, jelk, bukev in brez in je ogenj grel in razsvetljeval skromne koče preprostih, a vendar veličastnih umetnikov, so nastajale tako imenovane glažute, nekdanje pohorske steklarne, ki so s svojimi dragocenimi izdelki postale prepoznavne tudi drugod po svetu. Pohorske glažute niso bile le delavnice, ampak majhni čarobni svetovi sredi narave, srce gozda, v katerih čez dan in noč ni žarel samo ogenj, ampak vnema človeških rok, ki so iz tako na videz nepomembne snovi znale izoblikovati pravo umetnino. Vnema, ki jo je ustvaril neutruden boj za preživetje. Vztrajnost, ki so jo vzbujali lakota, osamljenost in mraz. Trpljenje, ki je narekovalo navdihe po ustvarjanju, in hrepenenje po lepoti, čeprav krhki in kratkotrajni. Delo steklarjev kot tudi njihovo življenje je bilo težko in naporno. Peči so gorele dan in noč, drevesa iz pohorskih gozdov pa so tudi naglo izginjala pod človeški-

mi rokami. Pepel bukovega lesa so namreč uporabljali pri izdelavi stekla, saj je pomagal pri taljenju kremenčevega peska, ki so mu dodali apnenec. Poleg tega so ogromne količine lesa skurili za segrevanje peči, ki so morale goreti neprekinjeno pri zelo visokih temperaturah. Ko je zmanjkalo lesa, so se morali preseliti drugam.

Ustavil se je nekega dne popotnik v glažuti in občudoval mojstra steklarske umetnosti. Zazrl se je v njegov od ognja ožarjen obraz, v njegove močne in spretne roke, opazoval vsak njihov gib in izdih iz njegovih pljuč. Ko se je pripravljena zmes v glinenih talilnikih v pečeh stalila, je steklar vzel v roke pihalnik in z njim zajel kepo žareče steklene mase, v katero je pihal. Koliko potrpljenja, natančnosti in vztrajnosti je potreboval, ko je s počasnim vrtenjem in pihanjem oblikoval stekleni izdelek! Kako spretne morajo biti njegove roke, si je mislil popotnik, in kako dosleden mora imeti občutek za čas, saj se vse mora zgoditi v točno določenem trenutku. Če bi samo močneje pihnil ali pa držal steklo trenutek dlje na ognju, bi ves trud bil zaman. Izdelek bi se lahko sesedel ali pa celo počil. Delo zna biti nevarno, saj se je že marsikdo ob tem poškodoval ali opekel, a vendar so iz dneva v dan bolj dozorevali v izkušene mojstre. Mrtvi nepomembni snovi so znali vdahniti življenje, iz nje ustvariti lepoto, čeprav krhko, ki jo bodo drugi občudovali, ne meneč se za njihov trud ali težka in skromna življenja ali njihovo požrtvovalno predanost delu. Občudovali bodo umetnino, a morda le za kratek čas.

Že od nekdaj nam govorijo, da lepota ni večna in da je življenje krhko, ter da čas teče in da vse enkrat mine in pusti le spomine. In še ti sčasoma zbledijo, ko izginejo zgodbe, ki pripovedujejo o njih, in naposled izginejo zgodbe, če jih nimaš več komu pripovedovati. In premišljeval je popotnik, opazujoč steklarja in občudoval je izdelke, ki jih je mojster že dal hladiti: steklenice, kozarce, vaze, okenska stekla, lekarniške posode, svečnike in mnogotere druge, ki so šli skozi različna orodja in modele za oblikovanje, predmete, katerih prihodnost je neznana in morda negotova. Zrl je v prosojnost stekla, ki je vpijalo žarek svetlobe, ki je prodirala v temni prostor in v njej zasijalo na prav poseben način. In misel ga je prešinila, da se še tako na videz močna in lepa stvar lahko razbije. Da se lahko razbije na tisoče drobnih koščkov, ki jih sestaviti nikoli več ne bo mogoče. In spraševal se je, ali ni podobno s človeškim življenjem, sedaj je tu, a že v naslednjem trenutku ga morda več ne bo. In zdel se mu je vsak njegov dih, kot da bi bil preštet, vsak gib neprecenljiv in sleherni utrip srca podarjen. In pomislil je, kako dragocen dar mora biti življenje. Ravno zaradi svoje minljivosti in krhkosti je dragoceno. In kako redko se tega zavemo. In vprašal je mojstra, ali je umetnina tisto, kar bo ohranilo spomin nanj, ko ga več ne bo, a te je molčal in svoje delo opravljal naprej. Kaj je tisto, kar nas ohranja sredi krhkosti življenja? Ali je možno ohraniti večen spomin na človeka? Lepota je kot cvetlica, ki kmalu ovene in brž se bliža čas slovesa, prej kot se zaveš. Gledajoč nazaj na svojo prehojeno pot, je popotnik iskal, kaj je bilo tisto, kar je njegovo življenje naredilo dragoceno. Morda dobra, nepomembna dela, ki jih je storil za druge? A tudi ta živijo le kratek čas, dokler so ljudje na svetu, ki jim je storil kaj dobrega in potem tonejo v pozabo skupaj z njimi. A tudi hvaležnost

ljudi je minljiva in marsikdaj zamolčana. Ali je bistvo življenja biti srečen? Ali zmore en sam trenutek sreče ustvariti večen spomin? Tudi sreča mine, kakor jutranja rosa, ki jo prvi sončni žarki posesajo vase, še preden se jutro začne. In to, česar se z nasmeškom spominjam, je že zdavnaj daleč za mano, še preden se tega zavem. In naprej je zrl v mojstra in ga občudoval pri delu in občudoval je umetnost, ki je človeku dana in sprevidel je, da je umetnost nekaj, kar plemeniti človekovega duha in ga navdihuje vedno znova in znova, da daje od sebe vedno več. In ob tem postaja srečen in zadovoljen, ne oziraje se na kratkost in minljivost svojega življenja. Ne oziraje se na njegovo krhkost, bolečino in minljivost. Ne oziraje se na večnost in bežnost časa. Srečen je, da lahko s tem, kar ustvarja, nekaj daje, pa čeprav majhen delček sebe, vesel, da s svojim dejanjem obstaja, pa čeprav včasih tiho in neopazno ujet v bežen trenutek večnosti. Zadovoljen je s tem, da je, kar je, in da lahko nekaj daje temu svetu, ne da bi ob tem kaj zahteval zase, ne da bi se ob tem karkoli spraševal čemu in zakaj.

–

Srečko Kosovel, Das Kaleidoskop
(prevod iz slovenščine: PETRA KORENJAK)

Das Kaleidoskop des Makrokosmos
ist der Mikrokosmos.

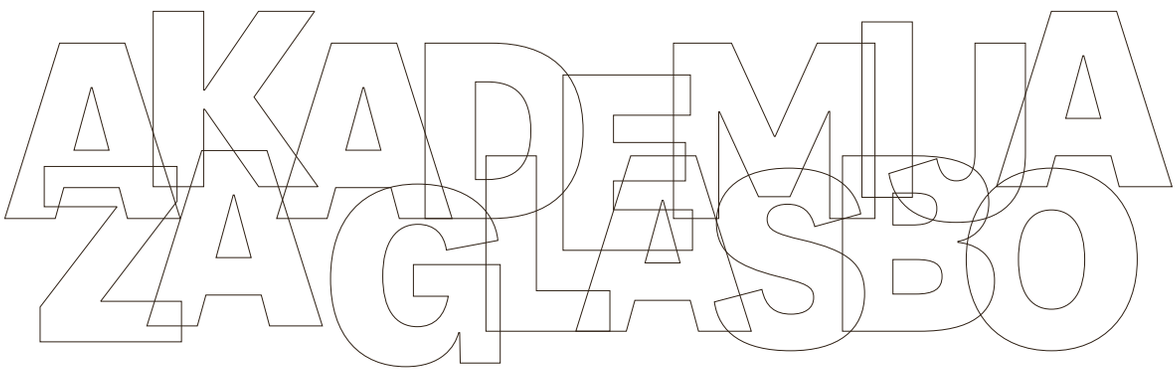
Das Schimmern des Taus.
Das Duften der Augen.
Ist das Gras grün?
Der Mensch ist weiß.
Bewegung. Musik.
Buchstaben wachsen in den Raum.
Stimmen sind wie Gebäude.
Der Durchzug der Winde.
Kosmos. Kosmos. Kosmos.
Die Magie des Raums.
Das Schimmern des Raums.
Durch das Gedicht
scheint das Licht der Seele,
das Licht des Wortes,
das wie Regenbogenglas ist.
Erweckt den Toten nicht wieder!

Naturwissenschaft = Geisteswissenschaft
Geografie = Menschenkunde
Politik = Wissenschaft von der Vernunft

Herz, Herz, Herz.
Die Konstruktivität bemerkt
den Kosmos im Objekt.
Der Mensch ist ein Objekt mit Seele und Körper.
Fahren Sie schlecht in der III. Klasse?
Im Abteil sind junge Damen.
Wir fahren in den Kosmos.

Durch die Buchstaben trete ich
hinter den goldenen Vorhang.
Durch die goldenen Buchstaben.
Die Revolution der Engel.
Hey. Hey. Hey?

A K A D E M I J A Z A G L A S B O

AKADEMIJA
ZA GLASBO

KONCERTA

Galerija Zala v Ljubljani 26. 11. 2026

Program

Mentorja: prof. Luka Juhart in Steven Loy

—

Jürg Frey: Circular Music No. 6

Hana Režek, *flavta*
Hannah Kleinheinz, *rog*
Zala Zarja Mesec, *akordeon*
Lovro Drofenik, *violončelo*

—

Georg Katzer: SaitenZungenSpiel

Živa Kralj, *violina*
Zala Zarja Mesec, *akordeon*

—

Jürg Frey: Extended Circular Music No. 5

Hana Režek, *flavta*
Đurdija Todorović, *flavta*
Angelina Orlova, *flavta*

Kristalna dvorana v Rogaški Slatini, 15. 12. 2026

Program

Mentorja: prof. Luka Juhart in Steven Loy

—

Jürg Frey: Circular Music No. 6

Đurdija Todorović, *flavta*
Angelina Orlova, *flavta*
Simon Vene, *rog*
Anđela Zec, *klavir*
Zala Zarja Mesec, *akordeon*
Lovro Drofenik, *violončelo*

—

Georg Katzer: SaitenZungenSpiel

Živa Kralj, *violina*
Zala Zarja Mesec, *akordeon*

—

Jürg Frey: Extended Circular Music No. 5

Đurdija Todorović, *flavta*
Angelina Orlova, *flavta*
Lovro Drofenik, *violončelo*

ZALA

GALERIJA

ROGAŠKA

RESORT

GRAND HOTEL ROGAŠKA

Grand Hotel Rogaška je najprestižnejši hotel v Rogaški Slatini,
ki se ponaša z bogato tradicijo in edinstveno lego sredi
čudovitega zdraviliškega parka. S 194 elegantnimi sobami
in veličastno Kristalno dvorano, eno najlepših v Evropi,
predstavlja simbol elegance, prestiža in gostoljubja.

GRAND HOTEL ROGAŠKA
www.rogaska-resort.com
Tel: 03 811 2000

ALUO
UNIVERZA V LJUBLJANI
Akademija za likovno umetnost in oblikovanje

FF
UNIVERZA V LJUBLJANI
Filozofska fakulteta

AG
UNIVERZA V LJUBLJANI
Akademija za glasbo